

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI
„D.I.FONVIZIN – analýza dramatické tvorby (drama *Brigadýr*)“,
vypracovanou Kateřinou Maškovou

Předmětem diplomantčina zájmu se stal D.I.Fonvizin – jeden ze svěbytných ruských spisovatelů 18.st., tvůrce sociální komedie, volnomyšlenkář s vysokými ideály o morálních závazcích každého jednotlivce. Z jeho tvorby si K. Mašková vybrala klasicistickou satiru „*Brigadýr*“, kterou se pokusila analyzovat nejen v duchu závěrů učiněných literárními teoretiky a kritiky (převážně 1. pol. 20. st.; z novodobých pak hojně cituje z monografie A. Strička), ale i z genderového hlediska. Ve své práci se autorka snaží o zasazení hry do dobového kontextu (doba Osvícenství, vláda Kateřiny II., francouzská revoluce, povstání Pugačova v Rusku, spory v akademických kruzích o vymezení se ruštiny v rámci církevní slovanštiny atd.) a na základě prostudované autobiografické literatury a autorovy korespondence osvětluje Fonvizinův lidský i literární profil. Sarkazmus a ostré satirické výpady Fonvizina v jeho tvorbě jsou směřovány proti Kateřině, její vládě a zaostalosti Ruska, ale i proti galománii, což velmi dobře reflektuje analyzovaná dramatická satira „*Brigadýr*“.

Hned na začátku našeho hodnocení je třeba poznamenat, že přestože autorka shromáždila a v mezích své invence prostudovala víceméně veškerou u nás dostupnou odbornou literaturu k tématu (jak knižní, tak internetové provenience), přesto při analýze Fonvizinovy hry zůstává v zajetí té typologizace postav, která je s většími či menšími obměnami prezentována v odborných publikacích (A. Striček, O.B.Lebeděvová, Ju.V.Stennik aj.). Vlastní vhled do problematiky lze vypožorovat jen po genderové linii, který K. Mašková uplatňuje z pozice moderní vdané ženy 21. století, avšak i v tomto případě se nedokázala zcela oprostít od velké závislosti na monografii N.L.Puškarovové (1997). Je však také pravdou, že si diplomantka v průběhu analýzy „*Brigadýra*“ několikrát klade otázku, proč Fonvizin nepojmenoval tuto hru podle nejvíce obsazené ženské postavy, tj. *Brigadýrové*, která by podle nás mohla představovat onoho Fonvizinova *Стародума- человека умудренного опытом, годам...*, ačkoli je to jen prostá, venkovská žena a navíc v očích ostatních – často hloupá. Faktem však zůstává, že podle Fonvizina bylo samo příjmení (a možná jméno) *Prostakov* (utvořené od *prostoj*) spojováno s charakteristikou hloupé, tj. záporné postavy (srov. J.M. Lotman, *O ruské literatuře*, 1997, s. 187). Odpověď na svou otázku hledá diplomantka i ve Fonvizinových dopisech, které autor psal z Francie, Německa a Itálie v průběhu let 1777-1785 své milované sestře, jež se stala prototypem jeho *Sofie v „Brigadýrovi“*.

Při pohledu na schematické rozložení jednotlivých postav i partnerských dvojic (str. 28 podle koncepce A. Strička, modifikované diplomantkou na str. 30) a v konfrontaci fonvizinovských *Starodumů* a *Prostakovů* nás napadlo, zda hra „*Brigadýr*“, její kompozice, organizace a role konkrétních postav i párů (případně trojic) nepodléhá pravidlům karetní hry, kde každý další tah je předvídatelný jen do jisté míry, neboť jediná karta (často *Svršek*) může celou hru rozhodit, zpřeházet pozice spoluhráčů a zvrátit jejich počáteční šance na výhru. Srov. *Král + Svršek* jakožto *Brigadýr/Radová, Rada/Brigadýrová, Ivánek/Radová, Ivánek/Sofie*; zvláštní postavení ve hře má spojení *Sofie+Dobroljubov* (paralela s dvojicí karet *Král+Svršek* stejné barvy např. v mariáši <mariage=svatba>), kteří ve hře představují nejstabilnější pár a směřují k svatbě. Také konverzace v jednotlivých partech, užití výrazových prostředků s převahou církevních slovanizmů či naopak galicizmů může být výrazem barvy a velikosti karty.

Ze životopisu Fonvizina víme, že jeho teta navštěvovala slavného karetního hráče a od něj vždy svým synovcům, resp. ještě malému Fonvizinovi vozila karty „с красными

задками“ (opět se nabízí paralela s mariášem, kdy červená barva *zdvojnásobuje sazbu*); Fonvizin zde přiznává svou vášeň ke kartám a sám o sobě píše, že „*на картах с красными задками голова моя повернулась*“ (viz Избранное, Книга первая, s. 196). Přiznává, že karty jej uváděly do stavu blaženosti a prý ani Rafaelovy arabesky při návštěvě Říma na něj neudělaly takový dojem jako tyto červené karty. Potud naše úvahy a naše percepcce textu.

Pokud jde o vlastní úvahy, stanoviska a závěry autorky, lze konstatovat, že v práci nechybí, ale jsou často přebity ne zcela korektně stylizovaným textem a celou řadou rusizmů.
I přes uvedené připomínky práci navrhuje k obhajobě.

V Praze, 12. 9. 2007

PhDr. Věra Bendělová CSc.

